

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д. УШИНСЬКОГО»

Хмельницька гумантарно-педагогічна академія (Україна)

Юго Западний університет «Неофіт Рілські» (Болгарія)

Велікотирновські Університет «Св.Св.Кіріл і Методій» (Болгарія)

Харбінський інженерний університет (Китай)

Міжнародний Незалежний Університет Молдови (ULIM) (Молдова)

УПРАВЛІННЯ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
21 листопада 2025 року*

DOI: <https://doi.org/10.24195/MIE2025>

УДК: 378.11+371.201+658.401.2

У677

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Сакалюк О. О. – завідувач кафедри освітнього менеджменту та публічного управління ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат педагогічних наук, доцент.

Ручкіна М. М. – доцент кафедри освітнього менеджменту та публічного управління ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат педагогічних наук, доцент.

Рецензенти:

Корнешук В. В. – завідувач кафедри психології та соціальної роботи Національного університету «Одеська політехніка», д.пед.н., професор

Воронова С. В. – завідувач лабораторії якості освіти Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку, к. пед. н.

Рекомендовано до друку Вченою радою ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», протокол №8, від 25 грудня 2025 року.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

Управління та інновації в освіті: досвід, проблеми та перспективи:

У677 збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса 21 листопада 2025 року Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 145 с.

До збірника увійшли матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої управлінню закладами освіти, досвіду, проблемам та перспективам їх розвитку.

Науковці та здобувачі освіти висвітлюють питання щодо управління освітнім процесом в умовах розвитку інноваційного середовища та організаційно-психологічних аспектів менеджменту в освіті.

УДК: 378.11+371.201+658.401.2

© Університет Ушинського, 2025

- безперервність емоційного контакту з дорослим;
- формування стійких прив'язаностей;
- індивідуальну підтримку навчання та розвитку;
- соціалізацію в умовах наближених до звичайної сім'ї.

Водночас на батьків-вихователів покладаються завдання компенсації попередніх травматичних досвідів дітей, корекції порушень розвитку, підтримки здоров'я, сприяння соціальній адаптації.

У відповідь на виклики війни Кабінет Міністрів України ухвалив низку змін, спрямованих на забезпечення захисту дітей. Постанова КМУ «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо захисту прав дітей на період надзвичайного або воєнного стану» передбачає:

- можливість тимчасового влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до прийомних сімей та ДБСТ понад звичайні обмеження кількості дітей, але в межах нормативів;
- спрощення процедури встановлення опіки та піклування родичами;
- пріоритетність сімейних форм виховання над інституційним доглядом навіть в умовах надзвичайної ситуації.

На нашу думку ці зміни спрямовані на мінімізацію перебування дітей в інтернатних установах, адже вони не можуть забезпечити повноцінний комплекс потреб дитини, особливо в умовах війни. Окрім того, 26 листопада 2024 року Уряд України затвердив Стратегію забезпечення права кожної дитини на зростання в сімейному оточенні, яка враховує воєнні реалії та визначає ключові цілі до 2028 року та передбачає, що:

- 95% дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, мають виховуватися в сімейних формах;
- зменшення на 30% кількості дітей в інституціях та на 80% – дітей до трьох років;
- збільшення на 30% кількості дітей з інвалідністю та/або з ООП, які отримують послуги у територіальних громадах.

Звісно, окреслена вище стратегія не передбачає негайного закриття всіх інституційних закладів; її ключова мета – спочатку створити умови, за яких діти зможуть залишатися у своїх громадах, отримуючи необхідні послуги, а інституційний догляд поступово втратить потребу.

Отже, військові події в Україні актуалізують питання розширення сімейних форм виховання як найбільш гуманного, ефективного та науково обґрунтованого способу забезпечення прав дітей. Науковий дискурс та нормативні зміни підтверджують потребу у переорієнтації державної політики з інституційних форм догляду на сімейні. Дитячі будинки сімейного типу, прийомні сім'ї, опіка родичів і розвиток послуг у громаді мають стати пріоритетом системи захисту дітей у повоєнній відбудові.

Література

1. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» № 2342-IV від 13 січня 2005 року: станом на 20.01 2018 р.

Література

1. Бех І.Д. Принципи сучасної освіти. *Педагогіка і психологія*. 2005. № 4. С. 5–27.

2. Княжева І. А. Теоретико-методологічні засади розвитку методичної культури майбутніх викладачів педагогічних дисциплін в умовах магістратури: монографія. Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2014. 328 с.

ЗАВДАННЯ І ЗМІСТ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З УКРАЇНСЬКИМ НАРОДОЗНАВСТВОМ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Вероніка Леонова, Україна

Ознайомлення дітей з українським народознавством у закладах дошкільної освіти є надзвичайно важливим напрямом освітньо-виховної роботи, оскільки саме в дошкільному віці закладаються основи духовності, моральності, патріотизму та любові до рідного краю. Народознавство розкриває перед дітьми багатство культури українського народу, його звичаї, традиції, обряди, народну творчість, символіку, ремесла, що в сукупності формує у дітей почуття належності до свого народу, національну ідентичність і гордість за українську землю.

Проблему впровадження українського народознавства в освітній процес закладів дошкільної освіти активно досліджують сучасні науковці. Так, Н. Гавриш у посібнику «Українське народознавство в дошкільному закладі» наголошує на значенні етнокультурного змісту для розвитку національної свідомості дитини. Т. Поніманська у монографії «Дошкільна педагогіка» підкреслює роль фольклору та традиційних звичаїв у вихованні моральних цінностей. Праці О. Сухомлинської «Виховання на засадах народної педагогіки», зосереджені на збереженні культурної спадщини через педагогічну практику. У дослідженнях Г. Беленької «Формування національно-патріотичних цінностей у дітей дошкільного віку», окреслено інноваційні методи інтеграції народознавчих матеріалів у різні види діяльності. Також важливим є доробок Л. Шелестової «Музичне народознавство для дошкільників», де розкривається значення пісенної творчості як засобу формування духовності та емоційної культури дитини [3].

Нормативно-методичне поле дошкільної освіти в Україні сьогодні формується навколо оновленого Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту), який визначає обов'язкові компетентності, результати освіти дитини дошкільного віку та напрями освітньої діяльності: особистість дитини, сенсорно-пізнавальний простір, природа, гра, соціум, мовлення та мистецтво. Нова редакція Стандарту (2021) підкреслює необхідність наступності з початковою освітою, інтегрованого підходу й орієнтацію на формування ключових компетентностей дитини через різні форми діяльності. Це створює нормативну основу, до якої повинні коригуватися всі парціальні та комплексні програми дошкільного рівня.

Програма «Українотворець» орієнтована на формування національної ідентичності через системну роботу з народознавчим матеріалом: казкою, піснею, святами, символікою та родинними традиціями. Вона добре стрибує на завдання національно-патріотичного спрямування, проте потребує оновлення з урахуванням принципів інклюзії й сучасних підходів до оцінювання результатів.

Комплексні програми розвитку дитини «Українське дошкілля» та «Дитина» пропонують широкий спектр освітніх ліній, серед яких — національно-культурна та мовленнєва. «Українське дошкілля» як програма має практичну привабливість: вона містить добір фольклорних матеріалів, хрестоматії й рекомендації для організації свят, майстерень і подій, що дає практичникам інструменти для впровадження народознавства у повсякденну діяльність.

Програми «Україна — моя, Батьківщина моя» та інші програми національно-патріотичного спрямування мають важливу роль у деталізації завдань: вони дають конкретні заняття, сценарії та добір матеріалів для виховного напрямку. Як правило, такі парціальні розробки узгоджені з вимогами Базового компонента і можуть використовуватися як практичний додаток до основної програми закладу. Їхня сила — у наочності і готових сценаріях, слабкість — у фрагментарності та нерідко відсутності вимірюваних критеріїв результату.

Програма «Оберіг» (комплексна програма розвитку дітей від пренатального періоду до трьох років і похідні для раннього віку) є прикладом масштабної авторської системи, яка також інтегрує елементи національної культури у ранньому віці і враховує фізичний, мовленнєвий, соціально-емоційний та художньо-естетичний розвиток. «Оберіг» часто використовується як база в роботі з наймолодшими дітьми та містить практичні рекомендації щодо взаємодії сім'ї й закладу. Разом з тим програма датується ранішими виданнями і потребує адаптації до оновленого Базового компонента та сучасних принципів інклюзії й цифрової освітньої практики.

Окремо слід відзначити «Мовленнєвий компонент дошкільної освіти» та інші лінії, що деталізують роботу з мовленням: вони надають методичні рекомендації, базові характеристики кріїв, програмні орієнтири для формування мовленнєвих навичок через фольклорний матеріал (казки, прислів'я, пісні). Такий компонент забезпечує методичну підтримку педагогів у використанні народознавчого матеріалу для розвитку мовлення, але також потребує чіткішої інтеграції із загальними критеріями компетентностей з Базового компонента.

Головним завданням ознайомлення дітей із народознавством є виховання у них любові до Батьківщини, шанобливого ставлення до праці людей, до історії, мови, пісень, традицій, звичаїв та національної культури. Важливо, щоб дитина відчувала духовний зв'язок поколінь, розуміла, що вона є частиною великої української родини. Вихователь має створювати умови для того, щоб діти не лише засвоювали знання про народні традиції, а й емоційно переживали їх, брали участь у відтворенні народних свят, ігор, пісень, обрядів, які сприяють глибокому засвоєнню національних цінностей.

Зміст ознайомлення дошкільників з українським народознавством охоплює різні напрями: фольклор (казки, легенди, прислів'я, пісні), народні промисли (вишивка, ткацтво, гончарство), народну символіку (рушник, калина, віночок, хата), народний календар, традиційні українські свята (Різдво, Великдень, Івана Купала, Покрову, День українського козацтва), народну іграшку, національний одяг і страви. Через ознайомлення з цими елементами формується у дітей уявлення про особливості життя українського народу, його зв'язок із природою, працею, сімейними та духовними цінностями [2].

Освітній процес у дошкільному закладі має бути побудований на принципах інтеграції народознавчого змісту в різні види дитячої діяльності — ігрову, музичну, художньо-продуктивну, мовленнєву, пізнавальну. Вихователь використовує різноманітні методи й прийоми: розповіді, бесіди, театралізацію народних казок, фольклорні ігри, народні пісні та танці, перегляд ілюстрацій і відеоматеріалів про народне мистецтво, знайомство з предметами побуту минулих поколінь. У музично-виховному аспекті народознавство сприяє розвитку у дітей відчуття ритму, мелодійності, емоційності, а також розумінню краси народної пісні як важливої частини духовної спадщини.

Велике значення має поступовість і системність ознайомлення дітей із народознавчим матеріалом. У молодшій групі діти дізнаються про свою родину, рідний дім, знайомляться з народними іграшками, колисковими піснями, найпростішими обрядами. У середній групі формується розуміння звичаїв, народних свят, дитина починає брати участь у святкових заходах. У старшій групі діти вже усвідомлюють значення народних символів, вивчають народні пісні, легенди, беруть участь у постановках на основі українських традицій.

Ознайомлення дітей з українським народознавством сприяє не лише розвитку знань, а й формуванню емоційно-ціннісного ставлення до рідної культури, вихованню толерантності, взаємоповаги, доброти, працелюбності. Через елементи народної творчості діти вчаться розуміти красу природи, силу родинних зв'язків, значення спільної праці та взаємодопомоги.

Отже, завдання ознайомлення дітей із народознавством полягає не лише у передачі знань про національні традиції, а й у формуванні особистості з активною громадянською позицією, яка усвідомлює себе частиною українського народу, шанує його духовні цінності та готова зберігати і примножувати культурну спадщину свого краю. Народознавчий підхід у дошкільній освіті є важливим чинником виховання майбутнього громадянина, який любитиме, розумітиме і захищатиме свою Батьківщину.

Література

1. Богуш, А. М., & Лисенко, Н. В. (2003). Українське народознавство в дошкільному закладі : практикум : навч. посіб. Київ : Вища школа. 206 с.
2. Гавриш, Н. В. (2019). Українське народознавство в дошкільному закладі : навч.-метод. посіб. Київ : Світич. 212 с.
3. Леонова, В. І. (2025). Теоретичні засади методики ознайомлення дітей із українським народознавством у закладі дошкільної освіти. Сучасні освітні

технології у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти : зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса).

4. Мірошніченко, В., Добровольська, Г. (2020). Народознавство як невичерпне джерело розвитку особистості. Педагогічні науки : наук. журн. Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, № 4(23).

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: НОВІ ТРЕНДИ НА РИНКУ ПРАЦІ І В ОСВІТІ

Наталія Оленцевич, Україна

Сьогодні штучний інтелект (ШІ) перетворився на потужний важіль соціально-економічного розвитку суспільства. Він стрімко трансформує ключові сфери господарської діяльності, змінює технологічні і трудові процеси, активно впливає на зайнятість і соціальну сферу. Створюючи запити на цифрові компетентності, ШІ формує нові тренди на ринку праці, пов'язані із зростанням попиту на фахівців нових професій, таких як AI-інженери, спеціалісти з оброблення даних, prompt-інженери, одночасно з тим, як частина робочих місць має бути скорочена або суттєво трансформована. За оцінками МВФ, близько 40% робочих місць у світі зазнають змін у недалекій перспективі через штучний інтелект [1]. При цьому вимоги до навичок у професіях, пов'язаних з ШІ, вже зараз змінюються на 66% швидше, ніж у традиційних видах професійної діяльності [2]. Вирішального значення набувають так звані навички *soft skills*: критичне мислення, креативність, емоційний інтелект, адаптивні здібності, цифрова грамотність. У контексті нових викликів професійна та вища освіта стоять перед необхідністю глибокої трансформації, що вимагає відповідних змін у системі освіти, запровадження нових підходів до викладання, навчання та управління освітніми процесами з метою підготовки фахівців, здатних ефективно функціонувати в новій, інтелектуально насиченій реальності.

Аналіз сучасних інструментів ШІ дозволяє стверджувати, що його вплив на професійну та вищу освіту може бути багатограним і охоплювати не лише методику і форми викладання, але й адміністративне управління та визначення освітніх пріоритетів. Серед багатьох напрямів, за якими ШІ вже сьогодні здійснює свій найбільший вплив на освітні системи, доцільно виокремити декілька ключових із зазначенням конкретних інструментів та можливостей їх використання у професійній освіті.

1. Персоналізація навчання та використання адаптивних систем.

Найбільш помітною і фундаментальною зміною в епоху цифрової трансформації є можливість переходу від універсального підходу у професійній освіті до персоналізованого навчання за допомогою індивідуальних освітніх траєкторій. Адаптивні навчальні системи на основі машинного навчання (МН) дозволяють аналізувати великі обсяги даних про навчальну поведінку студента: швидкість засвоєння матеріалу, стиль навчання і рівень залученості, типові

<i>шкільного віку</i>	
КАРЕТНА Ольга <i>Вплив соціокультурних факторів на розвиток критичного мислення молоді</i>	101
КНЯЖЕВА Ірина <i>Методична культура як умова ефективності професійної діяльності майбутніх викладачів закладів фахової передвищої та вищої освіти</i>	105
ЛЕОНОВА Вероніка <i>Завдання і зміст ознайомлення дітей з українським народознавством у закладах дошкільної освіти</i>	107
ОЛЕНЦЕВИЧ Наталія <i>Штучний інтелект: нові тренди на ринку праці і в освіті</i>	110
РУБАНЕЦЬ Олександра <i>Наукові дослідження та освітній менеджмент</i>	113
СВИНАРЕНКО Дмитро <i>Сучасні тенденції управління конкуренцією за людський капітал</i>	115
УСЕЇНОВ Імран <i>Соціальне партнерство як інструмент управління закладами освіти в умовах воєнного стану</i>	118
ЧЕРНЕНКО Наталія, БРИНЗА Ірина <i>Психолого-педагогічна підтримка ромських дітей у навчанні: значення родинного та шкільного середовища</i>	121
ЧЕРНИХ Даріко <i>Інноваційні підходи до підтримки національної ідентичності в українських секторах шкіл Грузії</i>	126
ЧОРНОМОРДЕНКО Дмитро <i>Свобода і контроль: філософські роздуми про приватність у ХХІ столітті</i>	130
ГАЛІЦАН Ольга <i>Акме-орієнтоване середовище педагогічного університету: інноваційні пошуки та тенденції акме-професіогенезу вчителя</i>	133
ШТРЕБЛЄВ Михайло <i>Роль soft skills для становлення вчителя як фасилітатора: сучасні пошуки інноваційних підходів</i>	134